

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Polemica

Burghaber, Adam

Fribvrgi Helvetiorvm, 1678

XXXIX. De Cœlibatu Sacerdotum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72462](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72462)

etiam ab ijs omnibus, à quibus ipse Ordinans suam Ordinationem & potestatem accepit. Non potest autem in proposito alius ostendi quàm Lutherus, per quem ista Ordinatio & potestas ab Apostolis in alios Evangelicos Sacerdotes derivatur. Ergo cum Lutherus non fuerit verus Episcopus, non accepit potestatem Episcopalem Ordinandi Sacerdotes & Episcopos. Ergo hanc potestatem ab Apostolis non potuit derivare in alios. Ergo Evangelici Sacerdotes nec sunt independentes à Luthero, nec veri Sacerdotes, urpote à nullo veram & Apostolicam potestatem habente ordinati. Non obstat, Lutherum non fuisse Evangelicum Papam. Artamen fuit Evangelicæ Reformationis Auctor, absque dubio alios Ecclesiæ suæ Ministros ordinans, quos etiam postea in varios locos ablegavit, doctrinâ suâ bene instructos, ut eandem ulterius propagare possent.

XLIII. Ad 7. Lutherum in conscientia sua defectum vocationis suæ probè advertisse, ideòque Christum inclamasse, ejusque doctrinam jactasse, ut sic defectum illum celaret. At non attulit se tum à Deo testimonium Sanctitatis, Miraculorum, Prophetici Spiritûs, sicut Moyses & alij Prophetae, quod tamen in hac gravissima & inaudita Reformatione, qualem nec Moyses nec ullus Propheta unquam attentavit, jure desiderabatur; siquidem nulli Legato fides habetur, nisi per exhibitum testimonium sui Principis dignum se fide probet. Nec credibile apparet, Deum ad tantam & tantam reformationem, per quam omnia in Ecclesia susque deque vertuntur, absque vocatione extraordinaria & evidenti demonstratione illum misisse vel adhibuisse. Cæterum supra jam diximus, Communitati sæculari competere potestatem Evangelicos prædicatores ordinandi & constituendi, negari ab omni venerabili Antiquitate, ut bene DD. à Walenburch T. I. fol. 972. dicant, hoc paradoxum esse Conringij, atque huic adstantium. Quamvis enim populus ad Electionem Episcoporum & Ministrorum Ecclesiæ antiquitus fuerit admissus, nunquam tamen habuit potestatem ordinandi & jurisdictionem Spiritualem conferendi. Est autem hæc ordinatio & jurisdictionis non minus, imò plus necessaria ad legitimam vocationem Sacerdotum, quàm ipsa electio. 1. Petri 2. v. 9. non est sermo de propriè dictis Sacerdotibus, ad quos etiam Lutherus singularem vocationem requirit; quamvis hodie Prædicantes apertè doceant, fæminas æque, ac viros Sacerdotes esse ex illo dicto Apoc. 7. v. 10. *fecisti nos Deo nostro regnum, & Sacerdotes & regnabimus super terram*, sed hanc opinionem D. Augustinus meritò turpissimam censet, & Pepuzitos hæreticorum Registro inscribere vult; quod Sacerdotio mulieres quoque honoraverint.

XLIV. Ad 8. hoc prorsus impertinens esse. Nam Lutherus non est ordinatus in Sacerdotem ab ipso Papa, sed ab aliquo particulari Episcopo. Quare nullum omnino Sacerdotium habuit, si istud non habuit à Papâ, qua tali, à quo omnes particulares Episcopi dependent ac proveniunt. Vim & valorem Sacerdotij etiam nos principaliter Christo adscribimus, non Papæ, aut Episcopo; ut proinde Lutherus in sua Reformatione aut reâms Deformatione non solum contra Papam & Episcopum, sed etiam principaliter contra Christum, cujus Ministri Papa & Episcopi sunt, acceptâ potestate abusus fuerit.

XLV. Hastenus de Vocatione Ministrorum Ecclesiæ. Et quæ diximus nominatim sub expresso nomine Lutheri, ea suo modo de Calvino, de Zwinglio, & similibus Sectarum Ducibus intellecta volumus, ut statim ab initio monuimus; etenim quoad hoc eadem ferè omnium est ratio. Finio nunc elegantibus verbis S. Cypriani Episcopi, 27. ad lapsos, ubi paucis indicat ab Episcopis omnes legitime ordinatos suam trahere potestatem, omnes Ecclesiæ actus per Episcopos dirigi debere, Episcopis omnes sæculares quoad jurisdictionem Spiritualem subesse &c. Ita scribit: *Per temporum & successione vices Episcoporum ordinatio & Ecclesiæ ratio decurrit, ut Ecclesiæ super Episcopos constituantur, & omnis actus Ecclesiæ per eosdem Præpositos gubernentur.* Cum ergo Navatores Evangelici Lutherani, Calvinistæ, &c. non habeant per legitimam Successionem Episcopos, non habent etiam legitime vocatos Ministros, non Sacerdotes, non Ecclesiam veram Christi, ut ex dictis abunde liquet. Et DEUM Immortalem qualis & quantus est iste defectus! & qualis ac quanta miseria Lutheranorum, ac Calvinistarum & verâ Fide atque Ecclesiâ, & veris Episcopis ac Sacerdotibus carere!

CONTROVERS. XXXVIII.

DE COELIBATU SACERDOTUM.

Clericis legitime vocatis & in Majoribus Ordinibus constitutis, ut ministerio suo sublimi dignè sancteque fungantur, incumbit Cœlibatus, vi cujus à Matrimonij usu ac carnalibus voluptatibus abstinere se debent. Nec is recens est hodiernæ Ecclesiæ commentum, sed antiquum à tempore Apostolorum status Ecclesiastici & pulcherrimum ornamentum, quo præluere debent, qui in peculiarem Domini sortem & selectam Christi gregem sunt vocati juxta ea, quæ ad initium prioris Controversiæ diximus.

PARS PRIOR

DOCTRINÆ CATHOLICORUM.

I. **D**octrina prima. Omnes Clerici Majoribus Ordinibus initiati, hoc est, Episcopi, Sacerdotes, Diaconi, Subdiaconi obligantur ad perpetuam continentiam non solum à luxuria alioquin prohibita, sed etiam à Matrimonio cæterum licito, ita ut post susceptos Ordines nullam uxorem ducere valeant, & si quam antea duxerint, ejus usu abstinere debeant. Ita semper in Ecclesiâ Catholica à temporibus Apostolorum fuit observatum hucusque. Nam Canon 27. Apostolorum sic habet: *ex ijs, qui Cœlibes facti sunt clerici, jubemus, ut Solus Lectioribus & Cantoribus liceat, si voluerint, uxores ducere.* Idem testatur Concilium Carthagin. 2. Cæn. 2. ubi de Coelibatu statuit: *omnibus placet, ut Episcopi, Presbyteri, Diaconi, vel qui Sacramenta conferunt, pudicitia Custode: se etiam ab uxoribus abstinere.*

Et ratio

Et ratio statim subjungitur : ut, quod Apostoli docuerunt, & ipsa servavit Antiquitas. Nos quoque custodiamus ; quod postea plura alia consilia confirmarunt. ut refert Bellarm. L. 1. de Clericis c. 19. & inter illa Wormacense in Germaniâ, cujus Canon. 9. sic decernit : placuit, ut Episcopi, Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi abstineant se à conjugibus, & non generent filios. Idem tradunt Patres apud eundem Bellarm. loco cit. relati, è quibus D. Hieron. L. in Vigilantium circa initium : quid facient, inquit, Orientis Ecclesia ? quid Egypti, & Sedis Apostolica ? quæ aut virgines Clericos accipiunt, aut continent, aut si uxores habuerint, mariti esse desistunt. Item Epistola 50. ad Pammachium adversus Jovinian. Scribit : Christus Virgo : Virgo Maria utriusque, sexus virginitatem dedicavere : Apostoli vel virgines, vel post nuptias continent. Episcopi, Presbyteri, Diaconi, aut Virgines eliguntur, aut vidui, aut certe post Sacerdotium æternum pudici. S. August. L. 2. de adulterinis conjugijs c. 20. Solemus, ait, eis proponere continentiam Clericorum, qui plerumque ad eandem sarcinam subeundam capiuntur invitati, eamque susceptam usque ad debitum finem Domino cooperante conducunt.

II. Confirmatur. Ex Apostolo 1. ad Timoth. c. 5. habemus, viduas, quæ ex Ecclesiæ substantia alebantur, receptas non fuisse, nisi continentiam Deo promississent, ut ad cit. locum D. Pauli ostendit Cornelius à Lapide, & hoc verum continentiam votum in istis viduis contra Lutherum & Calvinum eorumque sinistras interpretationes fari textus solidè defendit autoritate S. Augustini aliorumque PP. nixus. Quanto magis credibile, Altaris Ministros, videlicet Sacerdotes ac Levitas, nec receptos, nec ordinatos fuisse, nisi promissâ continentiam, quia hanc planè requirit eorum Officium. Nam inprimis Clericorum est, Sacra mysteria tractare, orationi, meditationi, & studijs jugiter vacare, eleemosinas facere, populum regere, & ad perfectionem Christianam hortari ; ad quæ munia ritè peragenda necessaria est ingens munditia, animi tranquillitas, auctoritas, exemplum vitæ ; Usus verò conjugij, etsi absque peccato fieret, tamen saltem materialem quandam immunditiam adjunctam habet, perinde ac si fordidis manibus accederes. Quapropter Deus in veteri Testamento ad suum colloquium non admisit, nisi prius abstinentes à conjugio. Exod. 3. v. 15. ne appropinquetis uxoris vestris &c. scilicet si mecum loqui velitis, adeo Dominus abhorret ab omni etiâ materiali carnalitate. Et 1. Regum 21. summus Sacerdos noluit concedere Sacros panes propositionis servis Davidis, nisi prius uxoris abstinuisset ; quanto majorem munditiam requirit Sacra Eucharistia. Deinde cura domus & liberorum variè animum distrahunt, ut non possit commodè vacare studijs & orationibus. 1. ad Corinth. 7. v. 33. qui cum uxore est, sollicitus est, quæ sunt mundi. Ad hæc conjugati dum omnia in liberos congerunt, redditus Ecclesiasticos nimis distrahunt, ac sensim eos imminuunt ; nec ex iisdem hospitales, ut clericos decet, esse queunt, dum non sibi in Cælo, sed proli in terra copiosè thesaurizant. Non inferas cum Amefio Tom. 2. fol. 121. Ergo omnibus Christianis perpetuò abstinentium à nuptijs, quia omnibus dicitur ad Theosal. 1. c. 5. v. 17. indefinenter orate &c. Disparitas grandis est ; Sacri homines ex proprio munere obligantur strictè ad continuas orationes : Laicis suadet, ut sint frequentes, nullo stricto præcepto tenentur. Non etiam illis

præcipitur, sicuti Parentibus, ut *Theaurizent filijs suis* 2. ad Corinth. 12. v. 14. unde tantæ Eleemosinæ ab his exigi non possunt, sicuti ab illis. Porro conjugatis multum auctoritatis decederet, si communem cum Laicis vitam ducerent, ut comperit tempore Gregorij VII. cum Clerici Germani speretâ lege Cœlibatus uxores duxissent, tanta est secuta eorum contemptio, ut Laici ab illis Sacramenta nollent percipere, sed sibimetipsis ministrare, ut refert Joan. Nâvelerus. Lutherus ipse tomo colloq. mensal. Anno 1571. Francoforti impresso fol. 95. conqueritur, suos Prædicantes propter conjugium omnem auctoritatem apud populum perdidisse. Demum clerici alios ad consilium Castitatis amplectendum incitare non possunt, si ipsimet uxorum commercio uterentur, cum maxima vis ad persuadendum sit bonum exemplum. Possidonius in vita S. Augusti. sic de hoc Scribit c. 26. *Feminarum intra domum ejus nulla unquam conversata est, nulla mansit nec quidem germana soror, quæ vidua Deo serviens multo tempore usque in diem obitus sui præposita ancillarum Dei vixit, sed neque Patris sui filia & fratris sui filia, quæ pariter Deo serviebant, quas personas SS. Episcoporum Concilia in exceptis posuerunt.* Et cur hoc ? Cur S. Præsul adeo à domo sua remotas voluit fœminas etiam non suspectas ? Profectò non aliâ de causâ, quàm ut hoc suo exemplo Castitatem vitæque puritatem magis efficaciusque suaderet.

III. Doctrina secunda. Cœlibatus jure tantum Ecclesiastico annexus est Sacris Ordinibus. Ita Cardinalis Bellarm. de Clericis c. 28. post S. Thomam 2. 2. q. 88. art. 11. & plerisque cæteros Theologos. Probat. Tum quia ex Concilio Ancyran. can. 10. approbato à Leone II. Dist. 2. can. de Clericis, constat potuisse etiam post ordinationem Diaconos olim ducere uxores, si haberent facultatem ab Episcopis. Tum quia D. Gregorius L. 1. Regist. Epist. 42. concessit Subdiaconis Siciliae, ut possent uti uxoris ante ordinationem ductis, licet imposterum prohibuerit, tales ordinari, nisi unâ cum uxoris continentiam voverent. Tum quia à Trid. Sess. 24. can. 9. & SS. Patribus passim hæc lex ac decretum vocatur Ecclesiasticum, Tum quia neque tale præceptum Christi extat : neque rationes illæ, quæ convenientiam hujus legis ostendunt, convincunt, eam continentiam in Sacris Ministris esse absolute necessariam. Utrum autem lex ista Ecclesiastica immediatè adstringat ad servandam continentiam : vel solum mediante voto, non convenit inter Authores. Nam omnia jura, quæ referuntur ex Dist. 28. Et de Clericis conjugatis : item Concilia voti mentionem faciunt, non alicujus obligationis ex lege. S. Greg. cit. dist. 28. c. 1. ait : *nullum facere Subdiaconum præsumant Episcopi, nisi qui se castè victurum promiserint.* Et c. 3. eadem Dist. Concilium Tolet. V. dicit : *quando Presbyteri & Diaconi per Parochias constituuntur, oportet eos professionem facere suo Episcopo, ut castè & pure vivant.* Dist. 32. c. 8. Concilium Carthaginense IV. inquit : *Lectores cum ad annos pubertatis veniunt, cogantur aut uxores ducere, aut continentiam profiteri.* Concilium Arelat. II. can. 2. dicit : *assumi aliquem ad Sacerdotium non posse in vinculo conjugij constitutum, nisi fuerit promissa conversio.* Neque tamen necessum est, ut expressis verbis votum nuncupetur, cum voluntaria susceptio ordinis, cui scitur annexum voti præceptum, censetur implicitum votum. Hinc aliqui Theologi

Iogi affirmant, Solo voto obligari omnes ad servandam castitatem, qui Sacros ordines susceperunt. Si igitur ordinandus expressè nolle vove- re Castitatem, dicunt isti, si nescivit votum, non teneri illum ad Castitatem: Si verò scivit, & ex malitia vovere noluit, nihilominus teneri ipsum ad servandam Castitatem non quidem ex voto, quod non edidit, sed ex Religione; ne videatur votum contemnere, sicuti iuramentum edens sine animo jurandi nihilominus tenetur servare ad tuendum honorem iuramenti, ne appareat illud contemnere. Ita Vasq. 3. P. d. 247. c. 7. Verùm cum prædicti planè obligati sint specialiter ad Castitatem, ac Matrimonio contrahendo inhabiles existant. Alij malunt asserere, non solum ex voto, sed etiam ex lege oriri obligationem, ita ut ex utroque capite immediatè sint adstricti ad castitatem servandam. Ita Coninch. de Ord. D. 10. dub. 13. n. 130. Palao Disput. unica, de Ord. punct. 17. n. 5. & alij DD. quorum opinio valde probabilis mihi videtur. Nam ultra obligationem voti omnes Ecclesiasticà lege teneri ad continentiam constat, tum ex varijs capitulis Juris Can. Tum ex consuetudine recepta, quâ omnes Sacris initiati, si conjugati sint, ab uxoribus separantur. Videantur cit. AA. quia decisio hujus dubij ad Controversitas non adeo spectat. Hoc solum ad- jecerim, prædictum votum castitatis semper quidem impedivisse Matrimonium, ne licitè contraheretur: non tamen semper diremisse, ut invalidum foret, donec accessit nova lex Ecclesiæ di- remptiva ante Annos circiter quadringentos tem- pore Calixti II. ut notat Vasquez D. 249. c. 4.

IV. *Doctrina tertia.* Qui ante Ordines Sacros uxorem duxerunt, aut etiam prolem ex ea susceperunt, non excluduntur à Sacris Ordinibus. Ita communiter Catholici, qui tamen has conditiones intervenire volunt. 1. ut uxor illa ante Matrimonium virgo fuerit. 2. ut liberè consentiat in mutationem statûs maritû sui. 3. ut ejus thoro & cohabitatione deinceps absteat. 4. ut ipsa Religionem ingrediatur, aut si admodum adulta sit, votum continentiae nuncupet. Si quis autem in- vitâ conjugæ Sacros ordines susciperet, deberet illi debitum reddere, sed non posset exigere, ut Theologi morales pluribus docent. Bigamos etiam ad Sacros ordines non esse habiles, docet S. Paulus 1. ad Timoth. 3. v. 2. *Oportet Episcopum esse irreprehensibilem unius uxoris virum.* Ubi loqui eum de bigamo, seu tali, qui nunquam inijs ne successivè quidem duas nuptias, patet tum ex simili phrasi c. 5. ejusdem Epist. v. 9. ubi de viduis loquens ait: *vidua eligatur non minus sexaginta annorum, qua fuerit unius viri uxor,* hoc est, non plurium successivè, quia nunquam moris fuit, ut una mulier plures simul haberet maritos, tum ex more illius tem- poris, quo Paulus hoc scripsit, quia tunc tam apud Judæos, quàm apud Gentiles & multo magis Christianos unus vir non habebat simul duas uxores. tum ex autoritate Patrum, qui semper hunc locum ita intellexerunt, ut non liceret eum Episcopum vel Diaconum creare, qui duas uxores etiam diversis temporibus habuerit; testi- monia horum fuse adducit Bellarm. L. 1. de Clericis c. 23. Ratio est potest: tum quia sic minor est suspicio incontinentiæ apud Episcopos, tum quia perfectius significatur conjugium Christi cum Ec- clesia unius scilicet cum una. Videatur citatus Author.

V. *Doctrina quarta.* Quemadmodum aliæ leges humanæ pro temporum & locorum varietate sunt mutabiles, ita etiam lex ista Ecclesiastica non ubi- que nec eodem modo fuit observata uti passim notant Catholici D. D. Nam in Ecclesia Ori- entali tameri quidem Episcopi etiamnum ab omni matrimonio tam contracto, quàm contrahendo abstineant, Sacerdotes tamen contracto antea matrimonio utantur quidem, sed à contrahendo abstinent; neque id Ecclesia Latina damnat, uti patet ex c. olim de clericis conjugatis, & decreto Papæ Stephani III. in Concilio Lateran. refer- turque can. aliter. dist. 31. ubi dicitur: *aliter se ha- bet Ecclesiarum orientalium traditio: aliter hujus Sancta Romana Ecclesie;* Nam illorum Sacerdotes, Diaconi, & Subdiaconi matrimonio copulantur (hoc est, copulati existunt, ejusque usu fruuntur) istius autem Ecclesiæ sive Occidentalium nullus Sacer- dotum à Subdiacono usque ad Episcopum licen- tiam habet conjugium fortiendi. Sed nec in La- tina Ecclesia semper & ubique, quantum ad omnia, eadem fuit continentiae Clericorum ratio, ut constat ex Conc. Ancyrano, & D. Greg. supra cit. Vi- deri potest Tanner de Sacram. Ordinis. q. 4. dub. 2. uria finem.

VI. *Doctrina quinta.* Majus & gratius DEO bo- num est status cœlibatûs, quàm matrimonij. Ita Catholici. Probatur 1. ex Sac. Script. Isaie 56. v. 5. dicit Dominus: *dabo eis (Eunuchis) in domo mea, & in muris meis locum, & nomen melius à filiis; & sibi dabo: nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit.* Eunuchos ex PP. interpretatione intellige Spi- rituales cœlibes & virgines, de quibus etiam lo- cutus est Dominus Matth. 19. v. 12. *Sunt Eunuchi, qui se ipsos castraverunt propter regnum cœlorum* q. d. excelsa hæc est virtus, quam non omnes capiunt: Apostolus 1. ad Corinth. 7. varijs rationi- bus concludit, *melius esse homini sic esse, scilicet cœli- libem & castam vitam ducere.* Apoc. 14. vidit Joannes in Spiritu supra montem Sion centum quadraginta quatuor millia, de quibus ait v. 4. *hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati, virgines enim sunt, hi sequuntur agnum, quocumque jecerit, hi empti sunt primitiæ Deo & Agno & c.* Probatur 2. ex Patri- bus, quos fuse adducunt P. Keller in Patru Cath. Tom. 1. à fol. 671. & alij. Sufficiant hic unus & alter: D. Hieron. ad Pammach. in Apolog. pro Lib. adversus Jovinianum: ita inquit: *nuptias recipimus, ut virginitatem, qua de nuptijs nascitur, prefe- ramus.* Et infra. *Tantum interest inter nuptias & vir- ginitatem, quantum inter non peccare & benefacere; imò ut verius dicam, quantum inter bonum & melius.* Chry- sost. Serm. de virginit. c. II. scribit. *Bonum est con- nubium. Est verò ab eam causam virginitas admirabilis, qua ex eo, quod bonum est, melior exurgit, tantòque melior, quanto remigibus gubernator, quanto est militibus dux prestantior.* Et paulò post. *Virginitas est bonum, id ego quòque fateor; Atqui nuptijs etiam melior, & istud tibi assentior, ac si libet illud adjungam, tantò nuptijs eam prestare, quanto Cælum terra, quanto hominibus Angeli antecellunt, ac si quid aliud audendum est, etiam magis.* Aug. de bono conjug. c. 23. nullo modo, ait, dubi- tandum est, *meliorem esse castitatem continentia quàm castitatem nuptialem, cum tamen utrumque sit bonum.* Probatur 3. Ratione Tum quia virtus virginita- tis aut cœlibis continentiae totum hominem con- decorat, illustrat, & Deo consecrat. Tum quia pa- rit heroica opera pietatis aliarumque virtutum, Tum quia exemplo suo sancto plures ad Christi obse-

obsequium trahit. Tum quia suis opibus, servitio, & industriâ, quæ conjugati suæ familiæ impendunt, virgines ac celibes veniantur animas a-
liquin perituras : & sic carnalem sterilitatem spiritali fecunditate longè felicîus compen-
sant. Insuper has & alias rationes SS. Patres apud Ti-
rinum in locum Isaïæ cit. adducti.

PARS POSTERIOR.

ERRORES HAERETI-
CORUM.

VII. **E**rrores geminos hic habent Haeretici. Primus est, Legem Cœlibatûs, quâ Ministri Ecclesiæ in Majoribus constituti uxores ducere prohibentur, esse iniquam, ac prodigiosarum libidinum matrem. Secundus est, statum Cœlibatûs, Viduitatis, & Virginitatis neque nobiliorem esse, neque gratiorè Deo, quàm Conjugij. Incredibile dictu est, quanto impetu Prædicantes in prædictam legem Sacerdotibus latam arietent, quasi Veneris Sacrificuli : & quanto furore statum cœlibatûs, virginitatis, & viduitatis detestentur, Magistros suos Calvinum & Lutherum secuti. Nam quamvis Christus Matth. 19. v. 10. 11. 12. aperitissimè docuerit, voluntariâ continentia professione se adstringere, opus esse regni caelestis meritum, uti cum alijs P. P. S. Hieronymus exponit; Calvinus tamen in harmonia contendit, Christi mentem esse penitus contrariam, scilicet voluisse, dissuadere cœlibatûm; quem reputare virtutem, cenet esse stultam imaginationem: Apostolos autem respondentes Christo, si ita est causa hominis cum uxore, non expedit &c. arguit impiè ingratitude: St. Hieronymum quod virginitatem matrimonio anteposuerit, ait, nimis luculentum perversi ingenij specimen edidisse. Denique cœlibatûm & præteritum legem hujus respectu sacerdotum vocat fascinum Satanae, foveam & laqueum exitiorum. Similia passim habet Luth. L. contra Ambros. Catharinum ajeis: decima facies Antichristi est insignis ille cœlibatûs, & castitatis monastica multitudo; planè angelica facies, sed res diabolica. L. de vita conjugali Scribit: crescite & multiplicamini, non est præceptum, sed plus, quàm præceptum; quod nos non possumus impedire vel prætermittere, & perinde necessarium, ac edere, & bibere, & ventrem purgare, exsperare, dormire &c. Sicut in mea potestate non est, quominus sim mas, ita minime situm est in me, quominus sim sine muliere. Demum, ut plurima omittam; in L. de votis monast. inter alia dicit: Christum nunquam consuluisse virginitatem, sed ab ea potius deservisse: & Apostolum, cum dixit de virginitate præceptum Domini non habeo, consilium autem do &c. voluisse dicere, non consilio, sed absterreo &c. Argumenta Sectarij promiscuè pro utroque errore accumulunt plurima, uti videre est apud Amel. Tom. 2. à fol. 119. Gerhard. L. 2. Partez. à fol. 42. Petrum Molinaum in Neopapatu à fol. 633. Menonem Hanneken in suo Irenico à fol. 173. & alios. Itaque

VIII. Probant primò, ex Sac. Scriptura quæ varijs in locis matrimonium præcipit, aut saltem consulit, ac contrariam opinionem damnat. 1. locus habetur Genes. 1. v. 28. Crescite & multiplicamini. 2. Ibidem c. 2. v. 18. Non est bonum, esse hominem solum. 3. 1. ad Corinth. 7. v. 2. Propter fornicationem unusquisque habeat suam uxorem. 4. Ibidem v. 9.

Melius est nubere quàm uri. 5. 1. ad Timoth. 3. v. 2. oportet Episcopum esse unius uxoris virum. 6. Ibidem. Diaconi sint unius uxoris viri. 7. Ad Hebr. 13. v. 7. Honorabile connubium in omnibus. 8. Daniel. 11. v. 36. ubi inter notas Antichristi ponitur matrimonij prohibitio juxta textum hebraicum: concupiscentiam mulierum non intelliget. 9. 1. Timoth. 4. v. 3. ubi Apostolus vocat doctrinam demoniorum prohibentium nubere. 10. 1. ad Corinth. 9. v. 5. Nunquid non habemus potestatem mulierem sororem circumducendi, sicuti & ceteri Apostoli & fratres Domini & Zephas? ubi gratum verbum ad opus vertunt sororem uxorem. 11. Ad Philipp. 4. v. 3. Rogo & te Germane compar; ubi Zwinglius, Erasmus & alij in fæminino convertunt Germana conjunx quasi Paulus uxorem suam compellaret. 12. Denique & ultimus locus sumitur ex naturali instinctu & desiderio mulierum à DEO hominibus impresso, cui quis resistere jubeat, aut quis libertatem conjugij à Deo concessam hominibus eripere valeat?

IX. Probant secundo. Testimonijs ex Concilijs, Patribus, & antiquis Canonibus, ne scilicet videantur Adversarij rem affectare novam, sed pro antiqua & in vetustis canonibus stabilita se pugnare. Primum est. canon 6. Apost. qui ita se habet: Episcopus aut Presbyter aut Diaconus uxorem suam prætextu Religionis non abijciet. Secundum. canon 13. Synodi 6. in Trullo, ubi permisso usu matrimonij Sacerdotibus extra tempus ministerij damnatur apertè consuetudo Romanæ Ecclesiæ de voto continentia in ordinatione, & urgetur contra illam canon. 6. Apost. cit. Tertium. Isidorus in can. 3. dist. 23. de Clericis, ubi ait: Castimoniam non violati corporis perpetuò observare studeant, aut certe unius matrimonij vinculo fœderentur. Quartum. canon. 13. dist. 28. ubi sub finem Gratianus ait: sive Presbyter, sive Diaconus, sive Subdiaconus fuerit, appareat quod præfatis ordinibus constituti licetè matrimonio uti possint. Quintum testimonium canon aliter Dist. 31. ubi Stephanus Papa dicit: In Orientali Ecclesia Presbyteros diaconos & Subdiaconos Matrimonio copulari; In Occidentali autem non habere licentiam sortiendi conjugium. Sextum. canon. cum igitur. ex S. August. dist. 35. q. 1. ubi dicitur: Ecclesiam post Apostolica instituta quadam consilio perfectionis addidisse, ut de continentia Clericorum. Septimum. D. Leo Epistolâ 85. aliâ 87. scribit: dicente Apostolo, ut is Episcopus ordinetur, quem unius uxoris virum fuisse, aut esse constaret, tam severa semper est habita præceptio, ut jam de muliere Sacerdotali eligenda eadem intelligatur servanda conditio, ne alterius viri esset experta conjugium. Octavum. canon 4. in Concilio Gangrensi, qui sic habet: quicumq; discernit à Presbytero, qui uxorem habuit, quod non oporteat eo ministrante oblationem accipere, anathema sit. Nonum denique testimonium est canon 12. dist. 31. ex Concilio Nicæno desumptus, ubi cum Patres congregati vellent legem Cœlibatûs Sacerdotibus præscribere, S. Paphnutius Episcopus Ægypti virtute & miraculis clarus multaque per fide passus se se interposuit, & illam legem impedivit, sicuti testatur Historia tripartita Calliodori, Socrat. L. 1. hist. c. 8. & Sozomen. L. 1. c. 22.

X. Probant tertio ex Incommòdis, quæ in Augustana Confessione art. 23. plura referuntur. Sed ferè in unum idemque recidunt, difficultatem scilicet hujus legis observandæ. Ut igitur illius verbis loquar. 1. inquit: querela fuit de malis exemplis Sacerdotum, qui se se non continebant, 2. quam ob causam & Pius Papa dixisse fertur, fuisse

fuisse aliquas causas, cur sit ademptum Sacerdotibus conjugium, sed multò majores esse causas, cur reddi debeat, sic scribit Platina. 3. non omnes capiunt verbum hoc. Ergo non omnes ad cœlibatum idonei sunt. 4. constat etiam in Ecclesiâ veteri; Sacerdotes fuisse maritos: & in Germania primum ante annos 400. Sacerdotes vi coacti sunt. 5. Senescente mundo & naturâ humanâ in præceptis labente, plura serpent in Germania vitia, nisi dispenseretur. 6. videntur Ecclesiæ defuturi Pastores, nisi disciplina laxetur. 7. Multi boni ac pij viri infeliciter luctari cum imbecillitate naturæ suæ, & ad extremum in horribilem desperationem inciderunt. Quid spectat autem hæc nova crudelitas, nisi ut infinita illa scelera in Ecclesiâ confirmetur, & ut improbi peccent impunitius? 8. Res loquitur ipsa, quantum turpitudinis ac vitiorum pariat pontificia lex pro cœlibatû: nec ullâ humanâ voce potest dici, quantum scelerum ex hoc fonte in Ecclesiâ exundaverit. Confirmatur hoc ex epist. quadam S. Udalrici Episcopi ad Nicolaum Papam, in qua refert, ex lege cœlibatû Sacerdotalis tempore Gregorij Magni tot non solum fornicationes & adulteria, sed etiam infantium cædes secutas, ut piscatores ex unica piscina unico tractu 6000. infantium capitum ibi submerforum extraxerint.

XI. Duplex iste Error non est novus, sed jam olim à Vigilantio & Joviniano mundo illatus, & ab Ecclesiâ damnatus fuit. De priore ait S. Hieronymus: *proh nefas! Episcopos sui sceleris dicit habere consortes; si tamen Episcopi nominandi sint, qui non ordinant diaconos, nisi prius uxores duxerint, nulli cœlibi credentes pudicitiam*: De posteriore scribit Augustinus, *audito ejus dogmate, quasdam virgines DEO consecratas profecte jam ætatis in urbe Roma nupsisse*. Et certe vel ex hoc solo capite sectæ istæ Lutheri & Calvinii merito displiceant cuilibet prudenti, quod non nisi damnatos jam olim errores ex orco resuscitent. Et quæ gloria Neo-evangelico præconi nasci ex eo potest, quod non nisi Vigilantij & Joviniani gemini Christianorum Epicuri spurcam doctrinam sapiat? Argumenta, ut carnis oblectamentâ, pro quibus excogitata fuere, vilia ac volubilia sunt.

XII. Respond. Primo. *Ad argumenta ex diversis Sac. Scripturæ locis petita*, jam olim Tertullianum. de præscript. cap. 15. rectè scripsisse de hæreticis: *Scripturas obtrudunt, & hæc sua audaciâ statim quasdam movent*; quod in præsentî luculenter apparet. Ne autem ullus hæc illorum audaciâ moveatur, singulis Scripturæ argumentis ordine occurremus. Ad 1. igitur locum Genes. 1. dicimus, nullum hîc esse præceptum, sed tantum benedictionem, & promissionem fecunditatis, si conjugio uti vellent. Confirmatur. Eadem verba dixerat Deus piscibus & avibus vers. 22. *crecite & multiplicamini*, quæ tamen non sunt capaces præcepti. Hæc ergo benedictione virtutem illis indidit prolificandi & similes sibi procreandi. Si etiam daremus, esse præceptum, illud dirigeretur ad hominum genus in communi, non ad singulos in particulari, ideòque singulos non obligaret in particulari; cum multi etiam apud Adversarios, qui uxores ducere nolint, reperiantur. Videri possunt Corn. à Lapide in cit. loc. Script.

XIII. Ad 2. illud pronunciatum Dei Genes. 2. *non est bonum esse hominem solum*, eò tantum tendere, ut per hoc significaretur, ad multiplicationem

generis humani tunc temporis verè necessariam fuisse consortem; quæ necessitas, cum non urgeat hoc tempore, quò Apostolus affirmat, *bonum esse homini, mulierem non tangere*, contra cœlibatum Sacerdotum nihil facit; alias enim illa *centum quadraginta quatuor millia quæ sequuntur agnum, quocumq; serit, quia virgines sunt* Apoc. 14. cit non fuissent homines. Et plurimi Acatholici, qui adhuc cœlibes viuunt, homines non essent.

XIV. Ad 3. Apostolum cit. loco ad Corinth. ex communi Patrum allocutum fuisse Laicos conjugatos, hortans illos, ne temere continentiam voveant, sed suas uxores retineant ad vitandum periculum incontinentiæ: cœlibes verò eundem expresse dehortari à matrimonio v. 27. *solutus es ab uxore, noli querere uxorem*. Ergo non agnovit præceptum Matrimonij. Atque ita ruit Achilles, Lutheri, Melancthonis; Buzeri, Amefij, Gerhardij, Hannekenij & aliorum hæreticorum, qui ex voce distributiva: *unusquisque* volunt etiam Sacerdotes & Monachos omnes debere uxores ducere; videatur Tirin. in cit. loc.

XV. Ad 4. Quando Apostol. 1. ad Corinth. 7. cit dixit: *melius esse nubere, quam uri*, *ly uri* non esse idem quod tantum calere, aut tentari ardore libidinis (sic enim etiam D. Paulus urebatur, nec tamen propterea nupsit) sed est idem, quod ardere libidine, vel calore libidinis flagrare, atque ab eo vinci succumbendo, vel lædi consentiendo. Ità Apostolum communiter intelligunt Interpretes & SS. Patres, è quibus author Comment. in Epist. S. Pauli apud Ambros. (quem Adversarij ipsium Ambrosium arbitrantur) in caput 7. 1. ad Corinth. ita scribit: *uri est desiderijs agi & vinci; cum enim voluntas calori carnis consentit, uritur; nam desideria viti & non vinci; illustris viri est & perfecti*. Adhæc Apostolus non agit hîc de hominibus voto abstractis, sed solutis & liberis.

XVI. Ad 5. & 6. Apostolum vel hîc docere Episcopum (eadem suo modo est ratio de Diacono &c.) debere tantum unicam habere uxorem de præsentî, vel in præterito debuisse habere tantum unicam; utrumvis autem dixerint Adversarij, nihil contra nos efficiunt; Nam si primum affirmant, fatemur primis Apostolorum temporibus viros conjugatos sæpe in Episcopos justissimis de causis fuisse assumptos, ita tamen ut ab uxoribus mutuo consensu abstinerent, quod etiam nunc posset fieri, si par foret necessitas. Verum de talibus D. Paulum non agere, certum videtur; neque enim diceret, Episcopum debere esse virum unius uxoris, si hæc uti nunquam liceret. De secundo igitur sermo est, & vult Apostolus, nullum posse assumi in Episcopum, qui plures olim quam unam habuerit uxorem, quo sensu hunc locum D. Pauli universa Ecclesiâ semper intellexit, quæ idcirco nullum Episcopum poligamum, sine singulari dispensatione ordinavit; hæc tamen lex Episcopalis de una uxore habenda, non censetur à D. Paulo positiva, sed tantum negativa, adeo ut non fuerit præceptum, habere unam uxorem, sed vetitum tantum sit, habere aut successivè habuisse plures. Confirmatur hæc responsio ex eodem Apost. 1. ad Timoth. 5. v. 4. supra cit. ubi excludit ab officio divino viduam, quæ fuerit plurium virorum uxor.

XVIII. Ad 7. *ly in omnibus*, ut pro Adversarijs aliquid evincat, debere referri ad personas; quod fieri non potest. Nam sequeretur, quod foret ho-

ret honorabile conjugium inter consanguineos etiam secundi gradus; quippe si conjugium in omnibus omnino personis est honorabile, etiam erit inter quoscunque consanguineos. Cum ergo ad personas referri nequeat, debet significare idem, quod ex omni parte, quasi dicat Apostolus: conjugium est honorabile, sive rationem Sacramenti, sive bonam fidem, sive prolem spectans, hoc est, in omni re conjugali servetur honestas & decencia, nec thoris maritalis ullâ maculâ contaminetur, ut voluit Chrysostr. Theophilastr. & alij.

XIX. Ad 8. textum hebraicum Danielis videri corruptum; Nam Latinus aliter sonat, & erit in concupiscentiis femininarum. Si autem admittatur textus hebraicus, hunc habebit sensum, non intelligit concupiscentiam mulierum, hoc est, crudeliter ager cum mulieribus, deposito omni amore.

XX. Ad 9. Quando Apostolus prohibitionem Connubij vocat doctrinam demoniorum, non loquitur de qualibet prohibitione nuptiarum, sed de prohibitionem Matrimonij tanquam per se mali, non tantum ex obstaculo voti; prius illud olim senserunt Simoniani, Saturniani, Ebionitæ, Martionitæ, Manichæi, & Encratitæ, à quorum doctrina prout absunt Catholicis, à quibus connubia honorantur, ineuntur, & matrimonium inter Sacramenta novæ legis numeratur. Quando igitur Adversarij prohibitionem matrimonij affingunt Catholicis, perinde faciunt, ac si dicerem: Senatus vetat Carnifici, ut non exerceat artem Medicam. Ergo Senatus vetat artem Medicam, cujus sequelæ absurditatem nemo est, qui non palpet; quippe non valet argumentatio à dicto secundum quid, ad dictum simpliciter.

XXI. Ad 10. græcam vocem *ἡλικία* tam mulierem significare, quam uxorem, utrumvis legas, nullum erit contra nos. Si enim dixeris, mulierem sororem, clarum est, significare mulieres fideles, quarum liberalitate vel ministerio juvabantur Apostoli in itineribus more Judæorum, ut de Christo legitur Lucæ 8. si verò malis legere mulierem uxorem, nihil aliud evinces, quam quod aliqui Apostoli habuerint uxores, easdemque circumduxerint, ita tamen ut illas tanquam sorores haberent, & continentem vixerint, quod nobis non adversatur. Priorem tamen sensum esse multò probabiliorem, ostendit communis primitivæ Ecclesiæ sensus, & speciatim Tertullianus ætati Apostolorum vicinus, qui Libro de monogamia ait, Petrum solum invenio maritum. Cum ergo reliquos Apostolos cœlibes esse sentiat, non poterunt circumducere mulieres uxores, sed tantum mulieres Sorores iuxta primam explicationem. Instat Amelius Tom. 2. fol. 125. mulierem non divitem circumducere, non fuisset Ecclesiarum quærere levamen, quod tamen intendit Apostolus ibidem: pauperis non uxoris nullus fuisset usus. Aio hoc posterius aperte esse falsum ex famulorum obsequijs. Porro illæ mulieres pauperes non pecuniâ ministrabant, sed obsequium; vel certe eorum operâ utebantur Apostoli in instruendo sexu femineo apud Gentes, ubi modò plantabatur fides, sicuti præclare ostendit Theophilus Reinaudus in L. de sobriâ alterius sexus frequentatione per homines Sacros cap. 16. excusatione 4. Quod si fuere divites, non est necesse dicere, eas fuisse semper cum Apostolis; ideòque isti aliquan-

do nutriti sunt ab istis sororibus comitantibus, aliâ illis absentibus, à populo, cui prædicabant Evangelium. Urget Molinæus fol. 637. Ecclesia Romana inter Sanctos suos colit Filiam S. Petri ab hoc Petronellam appellatam. Ergo tempore Apostolatûs sui, à quo Nomen istud habuit, eandem genuit. Terribile argumentum, quod puer exploderet. Filia Petri ante Apostolatûm nata est, & in Judaismo aliud nomen habuit, quod postea in Christianismo, quando Pater jam erat Apostolus, in Baptismo mutatum fuit in Petronellam.

XXI. Ad 11. textum ad Philipp. omnes Patres Græcos & Latinos exponere pro viro, ut sensus sit, germane sociæ, sive genuine Collega in jugo Evangelicæ prædicationis ferendo mecum per agrum dominicum, quod ipsum concedunt Calvinus & Beza. Et unde quæso uxor Pauli habitasset Philippis in Macedonia? Cæterum Paulum non habuisse uxorem, ipsemet testatur 1. ad Corinth. 7. v. 8. ajens: dico autem non nuptis & viduis, bonum est illis, si sic permaneant, sicut & ego. Videri potest Cornel. à Lapide in cit. locum.

XXII. Ad 12. denique argumentum, Deum quidem Naturæ humanæ inlevisse concupiscentiam carnis, sed sub domino rationis, ut daminari possit per auxilium gratiæ adhibitis legitimis medijs Orationis, mortificationis, custodiæ sensum &c. Unde Genes. 4. v. 7. dicitur: sub re erit appetitus ejus, & tu dominaberis illius. Sicuti etiam mulieres conjugatæ sæpe debent refrænare suam concupiscentiam, & usu mariti abstinere v. g. si longius discesserit, si diuturno morbo affligatur, si carcere detineatur, si divortium faciat, aut adulteræ debitum reddere nolit &c. Deinde falsum est, libertatem homini concessam à Deo non posse humanâ lege tolli, Nône Deus communem omnium rerum potestatem hominibus concessit, ut quidlibet cujuslibet esset, & tamen communi hominum sensu facta est divisio, & suum cuique proprium? Nonne multa impedimenta Matrimonij lege humanâ induta sunt, quæ Deus non posuerat? nonne omnes homines liberi nascuntur, & tamen postea servituti subijciuntur?

XXIII. Respondetur Secundo. Ad testimonia ex Concilijs, Patribus, atque antiquis Canonibus de prompta. Legem cœlibatûs ab Apostolis emanasse, & à varijs deinde Concilijs in omnibus fere orbis plagis olim celebratis stabilitam, atque à Patribus laudatam fuisse, supra jam diximus, & etiam eruditè ostendit Valentia Tom. 4. D. 9. q. 5. punct. 5. Luber solum addere alterum in Germania Concilium Aquisgranense primum tempore Ludovici I. cap. 6. ubi sic dicitur de Subdiaconis: placuit Patribus, ut qui Sacra mysteria contrectant, casti & continentem sint ab uxoribus. Unde ante 1000. jam annos Arator in Libro, quem composuit in acta Apostolorum, postquam explicuit, integrum fuisse Sacertotibus veteris Legis uti conjugio, modò tempore vicis suæ abstinere, statim subjunxit:

*Ecclesia nunc Alma Fides sine sine pudicos
Pontifices jubet esse suos.*

quæ Aratoris carmina refert etiam Sotus L. 7. de Justitia q. 6. a. 2. & possunt jure optimo opponi verbis Mantuani, quæ pro conjugio Sacerdotum assert Gerhard. fol. 74. quanquam Mantuanus solum voluerit veteres aliquos Episcopos habuisse uxores, non tamen illis usos fuisse post Sacram

gha.
logia
mica
XI

ram ordinationem; in quem modum multa alia, quæ obijciuntur, intelligi, & explicari possunt. In specie *Ad 1. in can. 6. Apostol.* præcipi solum, ne prætextu cautelæ seu Religionis Episcopus aut Presbyter, qui ante ordinationem uxorem duxerat, curam uxoris abiciat; quippe debet illam alere, atque ei providere, ut habetur in Concilio Turon. 2. can. 8. quod tamen postea majoris cautelæ gratiâ mutatum est. Itaque iste Canon potius suffragatur nobis; supponit enim rejectionem à thalamo, & solum cavet rejectionem ab alimento. *Ad 2. canones illos Trullanos* non habere Auctoritatem; quia non sunt revera ipsius V. Synodi, quæ nullas candidit Canones, ut patet ex Synodo VII. Actione 4. & 5. sed postea quidam Episcopi conveniunt in Trullo, hoc est, in Palatio sic dicto Justiniani Imperatoris, & sine legitima Concilij auctoritate addiderunt illos canones, ut bene præter alios observavit Franciscus Turrianus L. de Canonibus VI. VII. & VIII. Synodi. Neque etiam prædicti canones ab ullo Pontifice approbati fuerunt, sed reprobandi potius à Sergio Pontifice, qui tunc temporis regebat, uti refert Bedæ L. de Sex ætat: in Justinian. cœtum illum vocans *erraticam Synodum.* *Ad 3. Isidorum* eo loco agere de omnibus Clericis in communi. Itaque quod dicit, *aut unius matrimonij vinculo faderentur*, ad Clericos ordinum minorum referri debet; quod verò ait, *castitatem corporis &c.* ad Clericos ordinum majorum spectat; Nam quod isti perpetuam servare debeant castitatem, expressè idem Isidorus tradit eodem L. 2. c. 5. 8. & 10. *Ad 4. Gratianum* hoc non dixisse ex mente sua, sed per modum objectionis, cui postea respondet, ut patebit legenti.

XXIV. *Ad 5. Ly Matrimonio copulari*, tantundem esse, atque in matrimonio esse & manere copulatos, non illo, quod post ordinationem, sed quod ante istam fuit contractum. Nam in hoc discrimen ponit Stephanus (quem Gratianus non exprimit, quis ille Papa fuerit) inter Orientales & Occidentales, quod in Orientali prius copulati possent dein post Ordinationem in illo matrimonio persistere: non autem in Occidentali. *Ad 6.* hæc verba non esse canonis, sed Gratiani, qui erravit, supponendo fuisse aliquando tempus, cum in Ecclesia nulla esset prohibitio usus conjugalis, quod falsum esse supra jam diximus. *Ad 7.* in plerisque eodictibus correctioribus non legi de muliere Sacerdotis eligenda: sed de muliere Sacerdotis eligendi, ut scilicet si is, qui eligendus est, habuerit uxorem, ipsa quoque nullum aliud fuerit experta conjugium. Aliàs ipse D. Leo Epist. 84. expressè dicit: *Episcopum ita unius virum esse posse ut tamen ab illa, si ipsam adhuc habet, perpetuò se se contineat.* *Ad 8.* Hoc loco anathema dicitur, qui ab hujusmodi Presbytero & ejus ministerio abhorrent, quasi matrimonium esset per se malum, etiamsi talis post ordinationem ab usu conjugij prius initi se abstineret; atque hunc sensum esse Concilij, patet ex can. 1. ejusdem. *Ad 9.* denique testimonium, plerisque Doctores Catholicos negare, hanc historiam esse authenticam, ut Franciscum Turrianum, L. de Canon 6. Synodi, Bellarminum, Barcnum, & præter alios Valentiam loco cit. fol. 2148. ubi aliquot rationibus illius falsitatem ostendit, quæ videri apud ipsum possunt. Sed etiamsi vera esset historia, non tamen faveret

hæreticis, quia Sozomenus & Socrates scribunt, addidisse nihilominus Paphnutium, bonum scribentem, ut secundum antiquos canones Nemo post ordinationem ducat uxorem, sed solum usus permittatur uxoris, quæ antea ducta fuerat. Nostri autem Sectarij volut eum post ordinationem uxores duci posse. Quare verosimilius est, si etiam historia permittatur, Paphnutium tantum intercessisse, ne quid Concilium Nicænum gravius statueret in Clericos.

XXV. Respon. *Tertio ad Incommoda ex Augustana Confessione allata.* Argumenta ex his desumpta non esse homine sani cerebri digna sed potius quædam themata & declamationes hæreticis opportunas, licet Molinæus, Amestus & alij illa extollant. Et nunquid status Matrimonialis viduarumque: Item Juvenum utriusque sexus adhuc solutorum parit prodigiosas libidines, esse propterea tollenda lex castitatis tam in solutis, quam in conjugatis? minimè, inquirunt, quia effectus, ut ut prodigiosi, in sæcularibus personis per accidens secuti non debent tribui ipsi legi & statui. Et cur non etiam in Ecclesiasticis? Unde *Ad 1.* publica scelera non eversione aut antiquatione legum, sed pœnis coercenda esse. Ita fecit Paulus 1. ad Corinth. 5. v. 5. neque enim sustulit legem, ne uxorem Patris quicquam habeat, sed patriorem sceleris tradidit satanæ in interitum carnis ut spiritus salvus esset in die Domini nostri JESU Christi. Non obstat, legem illam de uxore Patris esse divinam; legem autem de celibatu Sacerdotum humanam. Quia neque humanæ leges tolli debent propter transgressionem, uti patet ex praxi omnis Republicæ, suffragantem Sac. Scriptura ad Rom. 13. v. 4. *Si malum feceris, time, non enim sine causa gladium portat, Dei enim vindex est in iram ei, qui male egit.* *Ad 2.* Platinam scribere, Pium II. sententias in modum proverbij reliquisse multas, & inter cæteras hanc commemorant, *Sacerdotibus magnâ ratione sublata nuptias; majori restituendas videri.* Quæ verba Confessio Augustana mutat fidè non germanâ; Nam cum dictum sit *magnâ ratione sublata nuptias*, illa reposuit, *fuisse aliquas causas.* Et *majori restituendas*, scribit *multo majores esse causas.* Denique pro restituendas videri ponit absolute *esse causas, cur reddi debeat.* Scilicet mala causa talibus mendaciorum fulcimentis indiget. Deinde, qui ait, videri restituendas Sacerdotibus nuptias, nihil firmiter asserit; quippe multa sæpe nobis majore ratione facienda videntur, quæ se melius expensâ nullo modo facienda censemus. Hoc ipsum usum venit Pio II. cui ante Pontificatum (vero simile enim est, eas sententias antea ab eo adhuc Juvene conscriptas) visum est majore ratione Sacerdotibus nuptias restituendas: postea non item; si enim suprema in sede collocatus in sententia pertitisset, nullo negotio eas postliminò restituere potuisset; quod cum non fecerit, nemini dubium est, quin longè alia mens fuerit Pij II. aliàs *Æneæ Sylvij* dicti.

XXVI. *Ad 3.* Nullos homines ex se esse idoneos ad cœlibatum: ex Dei tamen munere aptos esse omnes; prius sumitur ex cap. 8. Sapientiæ v. 21. *Ei ut scivi, quoniam aliter non possum esse continens, nisi Deus det, & hoc ipsum erat sapientia scire, cuius esset donum, adij Dominum, & deprecatus sum illum: posterius ex eo, quod non sit abbreviata Manus Domini, nec magis respectu unius, quam alterius. 2. ad Corinth. 9. v. 8. potens autem est Dominus omnem*

nem gratiam abundare facere in vobis. Potest ergo suo munere omnes facere idoneos; cur autem non omnes capiunt verbum hoc? quia non omnibus datur eo, quod à Deo aliò vocentur; vocatis verò ad Clericatum datur; quia Deus in necessarijs non deest, modò velint illud amplecti, & concessis ad hoc auxilijs divinis uti. Ad 4. constare planè oppositum, nempe nunquam in Ecclesia veteri Sacerdotes fuisse maritos. Videatur Bellarminus L. 1. de Cleric. c. 19. cit. ubi etiam refutantur exempla, quæ afferunt Magdenburgicorum centuriæ, & Melancthon; & dum ille ait, in Germania cœlibatium Sacerdotum ante annos primùm 400. introductum, cum sua Confessione mendacij convincitur à Concilio Aquifgranensi supra cit. & ante annos 700. celebrato. Et si ante annos primùm 400. in Arch-Episcopatu Maguntino Sacerdotes vi ad cœlibatium coacti sint, velim referri mihi uxores, quas habuerint Sanctissimi illi Episcopi, & primi Fidei Christianæ Assertores in Germania, Bonifacius, Kilianus, Burchardus, Rupertus, Wilibaldus, Erhardus, Udalricus, Conradus eò umque Successores per annos 800? nominari non poterunt, quia nullas habuerunt. Ergo falsum est, ante annos primùm 400. cœlibatium introductum. Nam tunc cœlibatium non est introductum, sed cum tempore Schismatis, quòd contra Romanos Pontifices excitavit in Germania Henricus IV. (vel ut alij III.) Imperator, multi contra canones rejecto cœlibatu nuptias contraxissent illegitimas, postliminio ille cœlibatus fuit restitutus, & prævaricatores debitas pœnas dederunt. Neque tunc conjugia contra jura & Canones dissoluta sunt, sed sacrilega conjugia contra jura & canones inita juxta canones & jura sublata fuerunt. Videatur Scharten in lib. cuius tit. Carolus M. lib. 2. cap. 2. maxime fol. 344.

XXVII. Ad 5. Mundum senescere: non item gratiam. Humanam Naturam infirmam esse ex se: non iterum ex eo, qui eandem confortat, & in quo omnia potest. Vitia serpent, si severitas (quam in Catholicis reprehendunt Sectarj) tollatur; ubi hæc veluti optima legum custos locum habet, facile serpenti malo occurrit. Ad 6. Tunc defuturos Pastores, si laxetur disciplina; erunt enim pastores multi; sed semetipfos pascentes. Certè videre est in ijs terris plures idoneos pastores, quibus vel maxime vigent canones: deesse autem, quibus morum licentia leges superat. Taceo superfluum curam Prædicantium, ne status sacerdotum videtur, nisi impuritate conspurcetur; providebit Deus semper Ecclesiæ & Altari, ut casti ad id Sacerdotes introeant. Ad 7. Bonos ac pios viros; qui feliciter luctati cum imbecillitate naturæ, ad extremam coronam Justitiæ cum S. Paulo consecuti sunt; esse innumeros: bonos ac pios viros, qui infeliciter luctati sunt, & demum in horribilem desperationem inciderunt, nullos esse; hoc ipso enim pij ac boni constanter non fuerunt, quòd manus dederint; poterant tamen esse constantes, siquidem nulli à Deo denegatur gratia sufficiens in sua vocatione usque ad finem perseverandi. Et quis prudens dixerit, crudelitate pœnarum scelera confirmari, & puniendò effici, ut improbi peccent impunitionis?

XXIII. Ad 8. Non ex cœlibatu, sed ex abusu præmanare flagitia: neque ex lege, sed ex prævaricatione legis. Lex bona est, sed mala consuperscencia, quæ adversatur legi. Omnium ve-

rò flagitiorum fons est, accusare leges, & vitia defendere, quòd hic faciunt Confessionistæ. Nec juvat illos instantia Græcorum, quam frequenter crepant. Nam aliter se res habet cum istis. Nulli Græco licitum fuit unquam, nec modò est, post susceptum Sacerdotium uxorem ducere. Si verò ante Sacerdotium susceptum uxorem habuissent, postea promissâ mutuo consensu continentia ab uxoribus se continere jubebantur; posterius autem istud non in omnibus orientalibus Ecclesijs semper fuit observatum, sed ubi canones Ecclesiastici sinceri perstiterunt. Non manserunt autem nisi in paucis locis post Synodum Trullanam, adeo ut demum etiam Ecclesia Romana in eam Sacerdotum consuetudinem concesserit, tanquam Orientalibus licitam & concessam, ut videlicet conjugibus ante Ordinem Sacrum ductis licetè etiam uterentur in ipso Sacerdotio, ita tamen ut una mortuâ aliam ducere non possent, ut videre est in capitulo quod situm de penit. & remiss. Indultum autem illud non erat juxta priscos canones, & antiquæ Legis consuetudinem: neque tunc castitatis votum Sacerdotio annexi ab Ecclesia præcipiebatur, sed tantum lege simplici cœlibatus mandabatur, in qua tamen lege Ecclesia adhuc eorum infirmitati condescendens secundum quid dispensabat, ut nimirum ductis ante ordinem uxoribus cohabitare possent: non autem novas ordinibus jam susceptis ducerent, & hoc tantum Græcis: non Latinis Ecclesia concessit. Unde apparet, quòd supra jam diximus, exempla Græcorum Sectarj non patrocinari. Quis enim Prædicantium unâ mortuâ non statim aliam sibi Bertham conjugit?

XXIX. Ad Confirmationem dicimus hujus fabulæ falsitatem ipsa inscriptio satis prodit. Quis enim fuit ille Nicolaus Papa, cui inscripta Epistola? juxta Chronologiam debet esse I. vel II. sed sed neuter esse potuit. Non primus; quia mortuus est, antequam S. Udalricus nasceretur. Non secundus; quia S. Udalricus mortuus est, antequam Nicolaus secundus fieret Papa, ut ostendunt Bellarm. Lib. 1. de Clericis c. 22. Baronius tom. 8. Anno Christi 591. &c. Instant hæretici S. Udalricum vixisse sub Nicolao I. cum Aneas Sylvius in Tract. de Germ. & Jacobus de Voragine in vita S. Udalrici dicant, illum mortuum fuisse anno 900. Cum ergo S. Udalricus annis 50. Episcopatum gesserit, & Nicolaus I. Anno 867. obierit, sequitur Udalricum sub Nicolao I. Episcopum fuisse. Accedit Onuphrius Panvinius qui eundem ponit sub Nicolao I. Respon. Jacobum de Voragine Episcopum Genuehem non scripsisse vitam S. Udalrici, sed aliquem Anonymum hanc appendicem ejus libris assuisse, proinde nullius esse authoritatis. Aneas Sylvij postea Pij II. nullus extat liber de Germania, nec in alijsejus libris ulla fit mentio S. Udalrici. Onuphrius Panvinius in suo chronico Ecclesiastico ponit illum sub Nicolao I. utique deceptus hæc fictitiâ epistolâ; nam Juvenis multa coacervavit, quæ maturior emendasset, si vita ipsi prorogata fuisset, ut ait Possevinus in apparatu suo.

XXX. Ex hæcenus dictis liquet, solidissimam esse doctrinam Catholicorum de Cœlibatu: turpissimum verò errorem hæreticorum ruinosis & futilibus nixum fundamentis, atque inde haud obscure apparere, Sectarjos non agere pro Christo, sed pro mulieribus: non pro vitæ honestate,